

18 december 2022, diens van Schrift en Doop, Maranathakerk Den Haag

1e Schriftlezing : Jesaja 7: 10-17

2e Schriftlezing: Matteüs 1: 18-25

Gemeente van Christus, het is een wonderlijk verhaal wat we vanochtend uit de ouverture van het Evangelie naar Matteus lezen. Voor velen wel een bekend verhaal denk ik, wat jaarlijks in de Adventstijd wordt gelezen. Maar niettemin toch een wonderlijk verhaal. Maria die zwanger bleek te zijn door de Heilige Geest. Letterlijk staat er zoets als: 'zij bleek het in de buik/schoot te hebben uit de Heilige Geest.' Kortom: zij bleek zwanger te zijn uit de Heilige Geest, zoals de Naardense Bijbel vertaalt. Wonderlijk toch, wat wil hier nu gezegd worden?

Laten we eerst inzoomen op Jozef. Want waar in het Lucas-evangelie de schijnwerpers op Maria staan en we lezen over haar ontmoeting met Elisabeth en haar lofzang, zijn in Matteus de schijnwerpers op Jozef gericht. We lezen hoe hij in verlegenheid wordt gebracht door Maria's zwangerschap. Want, zo staat er letterlijk, ze waren nog verloofd en ze waren nog niet samengekomen, wat je kunt opvatten als dat ze nog niet samenwoonden zoals de Nieuwe Bijbelvertaling doet, maar wat je ook letterlijk en fysiek kunt opvatten. Het is dus inderdaad een nogal wonderlijke zwangerschap en Jozef dacht erover om haar heimelijk weg te zenden om haar het geroddel en gepraat hierover te besparen.

Maar dan verschijnt hem in een droom een engel van de Heer, zo lezen we; en dan hoort Jozef de woorden 'vreest niet'. Wees niet bang Jozef. Het is een woord dat door heel het Evangelie klinkt: vreest niet! Wanneer de vrouwen aan het einde van het Matteusevangelie een engel bij het graf van Jezus ontmoeten is het eerste wat ze horen 'vreest niet!' Wees niet bang. En zo ook in de tekst van vanochtend: vrees niet Jozef, zoon van David, wees niet bang je vrouw Maria bij je te nemen, want het kind dat ze raagt is verwekt door de Heilige Geest.

Hé, Zoon van David wordt Jozef genoemd! De zwangerschap van Maria lijkt buiten Jozef om te gaan, maar al lezend in de tekst komen we iets anders op het spoor. Jozef blijkt juist een cruciale rol te spelen. Treffend is daarbij het eerste woordje uit de tekst van vandaag: 'de afkomst van Jezus Christus was als volgt'. Letterlijk staat hier de genesis of de wording van Jezus Christus. Genesis betekent geboorte in het Grieks, maar bijbels theologisch klinkt hier het scheppingsverhaal uit Genesis 1 mee, met de duisternis over de oervloed, en, hé, Gods geest zweefde over het water! Die geest uit genesis 1 en die geest die over Maria kwam, zouden nog wel eens met elkaar te maken kunnen hebben. Gods scheppende Geest maakt een nieuw begin! Ik denk dat dat het wonder is wat vanochtend in de tekst tot ons komt. Dat God op een beslissende wijze een nieuw begin maakt. Zwanger van de heilige Geest' wil in dit kader zeggen: de identiteit of het wezen van dit kind is niet het resultaat van menselijke macht of kracht, maar van God alleen. Hij maakt in dit kind een nieuw begin voor de mensheid.

En daarin speelt Jozef dus een cruciale rol. Want Mattheus begint zijn Evangelie met een geslachtsregister, waarmee hij aantoont dat Jezus via Jozef een zoon van David is (die verwekte die...). De lange lijst die Matheus noemt, waarin David voorkomt als zoon van Isai, eindt met de woorden; 'Jacob verwekte Jozef, de man van Maria. Bij haar werd Jezus

verwekt, die de Christus genoemd wordt (let op: werd verwekt; hier is niet de mens maar God in het spel!). Jozef vertegenwoordigt in het verhaal dus de afstammingslijn naar David, en daarmee speelt hij dus een cruciale rol. Want het maakt dit kind tot een zoon van David, en daarmee komt in dit kind de Messias in beeld, de verwachte zoon van David.

Dat messiaanse perspectief komt ook in beeld door de profetie uit Jesaja die in de tekst staat: de naam Immanuel klinkt. We lazen erover in Jesaja 7; 'de jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en hem Immanuel noemen.' In Jesaja 7 gaat het over koning Achaz, de koning van Juda, die zich erg ongerust maakt. Het zijn politiek roerige tijden. Aan de ene kant zit het kleine Juda in de greep van het grote en machtige rijk van die dagen, Assyrië. Aan de andere kant willen twee andere kleine koninkrijken, Aram en Efraïm, Juda dwingen om een pact tegen de Assyriërs te sluiten. Het kleine Juda zit dus tussen twee vuren. Maar YHWH laat Jesaja tegen Koning Achaz zeggen: 'houdt het hoofd koel, laat u geen schrik aanjagen door de koningen van Aram en Efraïm. Heb vertrouwen, zegt de Heer. Dan komen we bij de tekst die we vanochtend lezen. De Heer laat Achaz om een teken vragen: 'Vraag om teken van de Heer, uw God, hetzij uit de diepte van het dodenrijk het zij uit de hoge hemel'? Achaz weigert echter om een teken te vragen, en dan stelt JHWH zelf een teken, een teken van een nieuw begin: de geboorte van een kind, geboren uit een jonge vrouw, een kind dat de naam Immanuel krijgt.

In de profetie staat dat de vrouw dit kind de naam Immanuel zal geven. In Mattheus lezen we dat Jozef het kind zijn naam geeft; En hij gaf hem de naam Jezus. Daar stuiten we op de tweede cruciale rol die Jozef in het verhaal speelt: hij is degenen die het kind Zijn naam geeft; dit is het moment in het verhaal waarop Jozef alsnog de rol van de vader krijgt, zo werd afgelopen week treffend in de meeleskring opgemerkt.

De naam 'Jezus' gaat terug op de Hebreeuwse naam Jesjoe'ah, wat betekent: 'de Heer brengt bevrijding'. Dat is de bestemming van het kind dat uit Maria geboren zal worden, zoals Matteüs het expliciet onder woorden brengt: 'Geef hem de naam Jezus, want Hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden'. De Heer bevrijdt, dat is het program van Zijn leven. En wat betekent dat concreet? Dat ligt verscholen in de profetie van Jesaja die in de geboorte van dit kind in vervulling zal gaan en in de tweede naam die dit kind krijgt: Immanuel. Matteüs zet de vertaling erbij: God is met ons.

In dit Kind wordt zichtbaar: God is met ons. In dit Kind is God ons heel nabij gekomen, is hij mens geworden. In Hem heeft God een nieuw begin gemaakt en mogen we weten dat Hij in Jezus nooit ver weg is, in deze wereld en in ons eigen leven. In deze wereld vol onrust en onbehagen, van oorlog en onrecht, een wereld in crisis, horen we vandaag toch weer over een kind met de naam: God is met ons. Een kind dat de nabijheid van God verpersoonlijkt.

Te midden van de zorgen of de pijn en verdriet die er in ons eigen leven kan zijn, klinkt toch die naam: God is met ons. Vrees niet, wees niet bang, want God is met ons. Daar begint het Matteus-Evangelie mee, en dat klinkt ook door in bekende slotwoorden van het Matteus-Evangelie; 'zie, Ik ben met jullie, tot aan de voltooiing der wereld'.

In dat visioen willen wij vanochtend Thijs ten doop houden. We noemen zijn naam in een adem met God als Vader, Zoon en Heilige Geest. Opdat ook hij in zijn leven mag weten;

vreest niet, wees niet bang; je mag je een kind van God weten, geliefd door je familie en door God.

Je mag groeien,

je mag je weg zoeken

je mag worden wie je bent

je mag vallen en weer opstaan

en te midden van moeilijkheden die op je weg komen, mag je altijd weten;

er zijn in het leven altijd mogelijkheden om opnieuw te beginnen

en je mag weten: je bent niet alleen in het leven; God is bij je.

Die belofte van God is zichtbaar geworden in Jezus Christus, Zijn zoon, in wie wij de vervulling van Gods belofte hebben leren zien. Hij is Immanuel: God met ons. Dat is het wonder waar wij van mogen leven.

Als tussen licht en donker

de tijd zijn stroom versnelt,

zijn wij in U verzonken,

ons hart raakt niet ontsteld,

Gij leeft en houdt de wacht,

wij hebben niets te vrezen,

de slaap zal ons genezen.

Gij waakt de ganse nacht.¹

Amen

¹ Lied 452: 1 uit het Liedboek (2013)